

MJESTO I ULOGA ORGANIZACIJE SKJ

Manevrima »Sloboda 71« date su već do sada vrlo visoke i povoljne ocjene. Pridružujemo se tim ocjenama u uvjerenju da ništa ne uljepšavamo kad konstatiramo da je »Sloboda 71«, pored nesumnjivih vojnostručnih vrijednosti, bila istovremeno i vrlo značajan politički događaj, koji je izvršio snažnu političku mobilizaciju naše cjelokupne javnosti i to ne samo u regiji gdje su manevri izvođeni, već i u cijeloj Jugoslaviji.

Bez svake rezerve možemo tvrditi, da je »Sloboda 71« na jednom širokom prostoru nadahnula sve, i one koji nose oružje i one bez njega, da se čitavim bićem okrenu prema zadacima odbrane naše nezavisnosti. Čak i mi koji se profesionalno bavimo političkim radom bili smo iznenađeni općim entuzijazmom, duhom kohezije, ozbiljnošću unošenja u situaciju i borbenošću koja je zavládala kod cjelokupnog stanovništva. Prije manevra susretali smo nedobronamjerne špekulacije kako će se navodno dobro ponijeti samo ustanički krajevi. Pokazalo se, međutim, da u poletu i spremnosti za akciju nije bilo nikakvih razlika između Vojnića, Metlike, Vrginmosta, Slunja, Duge Rese, Karlovca ili Ogulina. Sve društvene i političke organizacije i doslovce sav narod, sva sela i zaseoci ispoljili su ogromnu spremnost i zalaganje u izvršavanju borbenih i neborbenih zadataka. Bezbroy je divnih primjera akcije omladine, mladih seoskih učitelja, pionira. Brojne su inicijative morale biti i obuzdavane, jer su prelazile okvire zamišljenih i planiranih dejstava.

Takav entuzijazam je naravno povratno vrlo pozitivno djelovao na pripadnike JNA, posebno na mlade starješine, koji su, poznavajući koncepciju oružanog naroda uglavnom iz knjiga, imali prilike da dožive i osjete u praksi vrijednost podrške i suradnje čitavog naroda.

Za ocjenu »Slobode 71« karakteristična je sudbina jedne zlonamjerne krilaticе. Naime, prije manevra susretali smo, posebno izvan Armije, ali i u njoj, mišljenje da će manevar biti skup, da nam pri-

vredna situacija nije takva da dozvoljava provođenje manevara i slično. U toku manevara i poslije njih ta parola je potpuno iščezla. Nismo je susretali ni u sredinama koje su ranije dosta glasno insistirale na tome.

Interes za manevre bio je ogroman i zahvatio je sve sredine. O manevru se prilično i komentiralo u gradu i na selu, u svakom domu. Nepodijeljeni duh spremnosti za odbranu zemlje nadahnuo je i staro i mlado. Svi su htjeli da čuju što više, da se upoznaju sa detaljima, nudili svoje učešće ili žalili što ne učestvuju. Poslije manevara susrećemo brojne prijedloge da se slične ili manje zajedničke vježbe održavaju češće i u raznim regijama. To govori da je »Sloboda 71« zatalasala jedno patriotsko raspoloženje koje nije mjerljivo nikakvim dinarom i ostavlja nas u uvjerenju da sredstva i naponi koji su uloženi u protekle zajedničke vježbe imaju puno opravdanje.

U ocjeni opće političke atmosfere naših komandi i jedinica ističe se da je prilikom priprema i izvršenja »Slobode 71« kod našeg cjelokupnog sastava ispoljen vrlo visok stepen motivisanosti. Neosporno je da je uvijek do sada prilikom zajedničkih vježbi pokazana povećana spremnost i zalaganje u izvršavanju zadataka. Međutim, opće je mišljenje da je ovaj put zapažen novi kvalitet.

Smatramo da je takovom izuzetnom raspoloženju doprinijelo nekoliko faktora. U prvom redu ističemo opću zamisao i koncepciju manevara, prvi put sa jasno naglašenim težištem na koncepciji ONO. To je svakako bio noseći faktor inspiracije čitavog našeg sastava, a posebno starješina.

Na polet i zalaganje neposrednih učesnika imala je ogroman utjecaj vijest da će manevru prisustvovati vrhovni komandant drug Tito i saznanje da će se jedan broj dejstava izvoditi pred njim.

Apstrahirajući na ovom mjestu izuzetan značaj što su ga imali višemjesečna intenzivna planiranja, pripreme i uvježbavanje detalja i cjelina po komandnoj liniji, jer o tome još nisu ni završene analize, htjeli bismo iznijeti naše mišljenje o prilogu što ga je dao SK.

Jednodušna je ocjena svih naših komiteta da su znatan prilog uspješnom i trajnom motivisanju našeg cjelokupnog sastava dale kompletne i blagovremene pripreme koje je izvršio Savez komunista. Konferencija naše oblasti u aprilu u cjelosti je bila posvećena manevru, odredila je zadatke i odgovornost komunista u pripremi i provođenju manevara, koji je postavljen kao naš osnovni zadatak u ovoj godini. Zatim su sve divizijske i međugarnizone konferencije SK vršile kontinuirano istosmisleni akciju, tako da je SK svojom mobilizujućom funkcijom išao paralelno sa naporima komandi na tom planu.

U svim igrajućim komandama i jedinicama formirane su organizacije SK dosljedno prema Uputstvu o organizaciji po ratnoj šemi. Pokazalo se da su te organizacije u cjelini bile efikasne, pa se na nekoliko mjesta predlaže da bi takove organizacije trebalo formirati i na manjim zajedničkim vježbama. Na osnovne organizacije u bataljonu (divizionu) nije bilo nikakvih primjedbi u pješadijskim i oklopnim jedinicama. Dosta se prigovora čulo u rodovskim jedinicama (vezi, artiljeriji, inžinjeriji), tj. u jedinicama podrške, gdje se smatra da bi više odgovarala osnovna organizacija u četi. Sada je prema Uputstvu dozvoljeno formiranje ogranaka, što je i činjeno. Međutim, u praksi ti su ogranci djelovali kao organizacije. U vezi sa tim predlaže se da se i u Uputstvu elastičnije postavi zahtjev u odnosu na organizacionu strukturu. Smatra se da ona ne bi trebalo da bude identična od vrha do dna.

U taktičkoj grupi na poligonu Slunj formirano je privremeno rukovodstvo, koje je sa uspjehom povezalo akciju SK znatnog broja raznorodnih jedinica.

U odnosu na izbore predlaže se da oni i dalje u načelu budu tajni, s tim da se dozvoli mogućnost, ako to situacija zahtijeva, da mogu zbog ubrzanja procedure biti i javni.

Naišli smo na dosta dilema oko postojanja konferencija. Ima organizacija koje se odlučno zalažu za njihovo postojanje, a ima i onih koje su kategorički protiv, zalažući se za postojanje samo komiteta kao političkoizvršnih organa. Smatramo da je obzirom na kratkoću trajanja vježbe teško o tome dati konačan sud.

Kao i na ranijim zajedničkim vježbama i ovaj put je bilo dosta prigovora sa strane sekretara komiteta pukova i brigada na njihovu vlastitu pokretljivost. Taj problem nije riješen čak ni u mehanizovanim jedinicama, koje su znatno zasićene tehnikom. Jedan komandant inž. puka dao je svom sekretaru na upotrebu sanitetska kola. No, takova razumijevanja bila su uglavnom izuzetak, pa su se sekretari kretali najčešće uz komandanta, naravno ograničeni po vremenu i prostoru komandantovim programom. Ovi manevri su ponovo potvrdili da su lični kontakti nezamjenjivi bilo kojom drugom vrstom komuniciranja. Zaista bi bilo neophodno da se ovo neprirodno stanje promijeni, pa da sekretari komiteta mogu funkcionirati nezavisno od nečije dobre volje i razumijevanja.

Dosta ima primjedbi na statusno mjesto sekretara komiteta, koje nije precizirano.

Jedan broj pomoćnika u bataljonima, koji su najčešće i sekretari organizacija, žali se da su dobrim djelom bili korišćeni kao neka

vrsta ađutanta. Angažiranje pomoćnika na poslovima koji nisu partijsko-politički trebalo bi na budućim vježbama potpuno izbjeći.

Poznato je da u okviru »Sloboda 71« nismo mobilizirali sekretare jedinica koji su predviđeni u ratu, čime smo lišeni jednog dragocjenog iskustva. Samo jedan komandant art. puka je mobilizirao sekretara civila, sredstva je za to sam obezbijedio, i taj se u vršenju svoje funkcije pokazao vrlo dobar u svakom pogledu.

Općenito je zapažanje naših sekretara da je SK i njegova akcija na manevrima bila cijenjena, dobivala priznanja i moralnu podršku sa svih strana, ali da to nije bilo praćeno i odgovarajućom materijalnom pomoći, pa o tome vrijedi razmisliti i donijeti odgovarajuća sistemska rješenja.

Sve sumnje oko toga da li će na manevrima biti vremena i prostora za sadržajni rad pokazale su se neosnovanima. Sve naše organizacije pokazale su izuzetnu životnost i aktivnost. Za 20—25 dana od formiranja »ratnih« organizacija one su održale svaka od 3 do 4 sastanka, a grupe komunista sastajale su se gotovo svakodnevno. Nikakvih poteškoća nije bilo sa dnevnim redovima, koji su bili maksimalno okrenuti prema stvarnom životu i zadacima. Težište rasprava bilo je na međuljudskim odnosima, brizi za ljude i odgovornom i kvalitetnom izvršavanju zadataka. To je bio nov kvalitet i za veliki broj mladih komunista još nepoznata sadržajnost i efikasnost u radu. Opća je ocjena da je u periodu priprema na terenu organizacija SK odigrala vrlo pozitivnu ulogu.

Na sastancima je vladao jedan novi i izuzetan duh otvorenosti i jasnoće, bez »mirnodopskog« oportunitizma pri iznošenju problema ili kritikovanja negativnih pojava ili pojedinaca. U nastaloj atmosferi nikome nije smetalo da organizacija raspravlja o tzv. vojnim pitanjima, odnosno o pitanjima koja tobože nisu njena. Vojni zadaci i pitanje moralno-političke odgovornosti potpuno su se preplela. Nikome nije smetalo da sastanku prisustvuju seljaci i da slušaju raspravu, da se na terenu govori o vojnim pitanjima, niko se nije uzrujavao kad vojnici daju svoje prijedloge i primjedbe itd.

Na tim sastancima smo ujedno prvi put vidjeli kako bi organizacija SK radila u uslovima općenarodnog otpora. Smatramo da naša Uputstva ovu dimenziju nisu dovoljno odrazila. Organizacija SK u Armiji naći će se u situaciji da se daleko više susreće, dogovara i spreže svoj rad sa akcijom na terenu. Naravno, ni dobro pisano uputstvo ne može loš rad spasiti, a niti ga loše pisano uputstvo, ako je ta saradnja sa terenom dobra, može unazaditi. Ipak smatramo da bi uputstvo, pogodnom formulacijom, trebalo podstaknuti komuniste

na najšire oblike i punu slobodu u suradnji sa organizacijom na terenu.

Što se stila u radu tiče treba istaći da su sastanci bili po trajanju kratki, a učešće diskutanata je bilo brojno. Sve ovo je doprinijelo njihovoj znatno većoj zanimljivosti, što najčešće nije slučaj u našem redovnom garnizonskom životu.

Akcija SK za prijem novih članova bila je ostvarena vrlo uspješno tako da je za vrijeme manevara u SK primljeno oko 700 lica, naravno, na više mjesta (Primišlje, Perjasica, Veljun), na zajedničkim priredbama sa omladincima na terenu, po pravilu uz spomenike naše revolucije, kroz što su se ti prijemi pretvarali u vrlo lijepe političke manifestacije. Jedna od najimpresivnijih bila je prijem u SK u šumi Abez, kod Krnjaka, na mjestu gdje je Rade Končar 1941. godine pristupio organizaciji ustanka u Hrvatskoj.

Positivna su iskustva sa informiranjem u okviru naših organizacija. Informacije koje su redovno priticale bile su očišćene od balasta, sažete i korisne. Međutim, kad je otpočela dinamika, potpuno smo »presahnuli«.

U toku manevra ostvarena je najuža suradnja sa ratnim CK Hrvatske i Glavnim štabom Hrvatske, u čijem radu smo djelomično učestvovali našim prisustvom na sastancima i međusobnim informiranjem.

U pripremnom periodu preuzeli smo brigu, što je bila i naša obaveza, oko formiranja organizacije SK u tri partizanska bataljona. Taj zadatak je uspješno izvršen. U suradnji organizacija SK u tim bataljonima sa organizacijama SK jedinica operativne vojske kojima su ti bataljoni bili pridodati nije bilo nikakvih poteškoća.

U općoj spremnosti za izvršavanje zadataka dali smo visoku ocjenu. Teško je razlučiti koliki je čiji doprinos u stvaranju poleta za realizaciju »Slobode 71«. Smatramo da su pored akcije SK tome znatno doprinijele sve komande koje su beziznimno pokazale veliko zalaganje. Ogroman je bio doprinos što ga je dala cjelokupna organizacija MPV i na kraju, vjerovatno, jedan od bitnih činilaca, bilo je izvanredno reagiranje čitavog naroda koji je »Slobodu 71« prihvatio nepodijeljeno i svesrdno, sa političkom ozbiljnošću i patriotskim nadahnućem kakvo nismo susretali od dana NOR-a. Sve ovo za nas predstavlja ne samo podsticaj, već i znatnu obavezu upravo prema tom narodu da u realizaciji koncepcije ONO damo svoj pun prilog za njeno što dosljednije, što kvalitetnije i što brže ostvarivanje.

Pukovnik
Bogdan ZAJŠEK